

Sicque ostensum est, quomodo omnia, quæ in sacra continentur scriptura, aut spectant ad Dei intrinsecam perfectionem, aut ad suæ perfectionis refulgentiam per operationum eius multipliciter, quia per quandam appropriationem potentia maxime relucet in creatione, sapientia in administratione, misericordia in restauratione, & sanctificatione, iustitia in reprobatorum damnatione, bonitatis affluentia in electorum glorificatione. Idem sic probato: Tota scientia virtualiter est in principijs, sed articuli fidei sunt principia huius scientiæ, ergo tota scientia ista virtualiter est in articulis fidei. Quod ergo est subiectum articolorum, est subiectum huius scientiæ: Deus autem est subiectum articuloꝝ, vt patuit in præcedentibus. Hæc Richardus.

Aegidius Romanus, Theologia & metaphysica deum diversimode considerant.

¶ Porro Aegidius de his scribit prolixè, inter cætera dicens: Theologia, & metaphysica sunt de Deo non sub eadem ratione, sed metaphysica cum sit communis scientia, vt pote habens pro obiecto, ens secundum quod ens, ideo tractat de Deo sub modo communi, secundum quod ens, & vniuersalis entium causa. Theologia autem, cum sit specialis scientia principaliter intendens de Deo, habet pro obiecto Deum sub speciali aliqua ratione, quæ potest esse, in quantum est principium nostræ restaurationis, ac consummatio nostræ glorificationis. Hinc postmodum dicuntur: quod Deus est subiectum in theologia, magis accedit ad propriam rationem subiecti, non tamen sufficienter assignat subiectum: quia nunquam assignatur subiectum aliquod in scientia, nisi sub aliqua ratione. aliter esset confusio in scientijs, cum plures scientiæ determinent de eodem. Ideo quamuis Deus, sit principaliter intencus in theologia, & sub ratione ipsius alia inducuntur in ea, non tamen sufficit dicere, quod Deus sit subiectum in ea, nisi addatur ei aliqua specialis ratio, vt principium nostræ restaurationis, & consummatio nostræ glorificationis: quia sub illa ratione subiectum principaliter consideratur in scientia, sub qua eius cognitio principaliter intenditur in eadem: sed in theologia principaliter intendimus Deum cognoscere, vt nostrum restauratorem, & glorificatorem. Hæc Aegidius. ¶ Ex cuius verbis accipitur, quod secundum eum Deus est subiectum in theologia, in quantum saluator & glorificator: quod ab aliquibus, vt tanget inferius, improbat. ¶ Porro doctor irrefragabilis Alexander, de his compendiosissime ait: Theologia est scientia de diuina substantia cognoscenda per Christum in opere reparationis, sic quod materia de qua diuine scripturæ secundum rationem operationis, est opus reparationis humani generis: materia vero secundum rationem iuratus, est Christus, materia autem secundum rationem essentia, est Deus seu diuina substantia, prout istud supra in verbis Petri de Tarantasia, dictum est plenius. Materia vero circa quam ipsius scripturæ, est res, & signa. Hæc Alexander.

Dionysius

Hales

Materia theologice triplex.

Scotus.

¶ At vero Scotus circa hæc loquitur, quod theologia in se, & secundum se considerata, & prout est in mente diuina, obiectum est Deus sub ratione deitatis: obiectum vero theologia, prout in nobis est, dicit esse Deum secundum rationem entis infiniti: quia infinitas est prima ratio seu proprietas intrinseca, quæ de Deo (ut ait) concipimus: Sic enim in sententia dicit: Theologia nostra est de eisdem, de quibus theologia in se, & quo ad hoc, potest ei pro obiecto assignari: Deus sub ratione deitatis. Sed quia conceptus Dei proprius, & perfectus non potest apprehendi a nobis in uita hæc, quæ quicquid de ipso intelligimus, per phantasmata capimus: idcirco subiectum hoc Deus, licet

contineat virtualiter in se omnes theoreticas veritates, non tamen vt nobis notas: nec iple ut sic, a nobis cognoscitur. Quapropter cum conceptus perfectissimus post conceptum deitatis, sit entis infiniti conceptus, quia infinitus est modus intrinsecus deitatis, & iste conceptus queat haberi a nobis in statu presenti, quoniam infinitatem Aristoteles probat de primo motore, 8. phisicorum, atque de prima causa. 12. metaphisice: hinc attributum entis infiniti continere veritates huius scientiæ, vt nobis notas, & ut est faciens euidenciam veritatis, vt in nobis. Insuper, sicut Scotus tangit, & eius sequaces clarius dicunt, Deus cognosci quadrupliciter potest, sicut & homo. Potest. n. homo secundum quidditatem rationem cognosci, videlicet in quantum animal rationale: secundum in communi, in quantum animal: tertio per accidens, secundum quod animal manufectum, sociale, ciuile: quarto, respectu aliorum, videlicet animal dignissimum. Proportionaliter potest Deus cognosci. Primo, secundum rationem deitatis, vt hæc natura: secundum, in communi, vt ens diuinum: tertio: quasi per accidens, in quantum iustus, & sapiens: quarto, per respectum ad extra, in quantum causa, & gubernator. ¶ Quidam ergo dixerunt, quod Deus primo modo est theologia subiectum, vt patuit. Alij, quod secundum modo, in quantum ens infinitum, sicut Henricus de Gandauo in Summa, cui (vt tactum est) videtur consentire Scotus. Tertij, quod tertio modo, puta vt bonus, quemadmodum Guerro. Quartij, quod quarto modo, vt pote, vt saluator, & glorificator, sicut Aegidius. Contra cuius positionem sic arguit Scotus: Quia respectus est ens rationis, cui ergo formalitas habitus summat a formalitate obiecti, theologia hoc modo esse habitus atque scia rationis, vt logica. Secundo, quia conceptus essentia, & respectus ad extra, non faciunt vni conceptum per se, sed per accidens: ideo nulla scia prima seu non subalternata, habet conceptum per accidens pro primo obiecto, quoniam sola scia subalternata est talis: ergo essentia cum respectu non facit unum subiectum. Tertio, quia respectus absolutus est prior respectu respectu. Si ergo theologia esset de Deo sub respectu, esset alia prior de Deo absolute.

Aristotele,

Hocem quod dupliciter potest cognosci.

Deus qua dupliciter cognoscitur.

Guerro

Dionysius contra Scotum

Deus non est obiectum theologie sub ratione entis infiniti.